

PRZEJEDNAĆ (85) *vb pf*

Oba e oraz a jasne (w tym w drugim e 1 r. błędne znakowanie).

inf przejednać (34). ◇ *fut* 1 *sg* przejednã (1). ◇ 3 *sg* przejednã (3). ◇ 3 *pl* przejednają (1). ◇ *praet* 1 *sg* *m* -m przejednãł (1). ◇ 2 *sg* *m* -ś przejednãł (1). ◇ 3 *sg* *m* przejednãł (11). *f* przejednãła (6). *n* przejednãło (1). ◇ *imp* 2 *sg* przejednãj (3). ◇ *con* 1 *sg* *m* bym przejednãł (1). ◇ 2 *sg* *m* byś przejednãł (1). ◇ 3 *sg* *m* by przejednãł (5). *n* by przejednãło (1). ◇ 1 *pl* *m* *pers* bychmy przejednãli (1). ◇ 3 *pl* *m* *pers* by przejednãli (1). ◇ *praet* 3 *sg* *m* by był przejednãł (5). [f by była przejednãła.] *n* by było przejednãło (1). ◇ *part praet act* przejednãwszy (7).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Ułagodzić czyjś gniew, uzyskać (lub odzyskać) łaskę, przebaczenie, darowanie kary (dla siebie lub kogoś); reconciliare Vulg, Modrz; repropitiare Vulg; snadere PolAnt; expiare, mitigare, occursare, procurare, purgare Mącz; placere Modrz (71) : Procurare et expiare, idem, Przeyędnãć [!] Mącz 73c, 301c, d.*

przejednać kogo (21): A tak iã tobie radzę/ abyś przedsię do Legãta iachał/ a tãm go nadobnie przeiednãł [!]. MurzHist N2; Leop Matth 5/24; Placabile ad iustas preces, Nietrudnego przirodzenia/ Latwie fie da przeyednãć. Mącz 302b, 284b; nã flubie z więzienia wyszedł/ á przeiednywãć miał ftronę/ nã oczy krolewłkie áż przeiednãwłszy nie przychodząc: á ie fliby fie ftronã iednãć niechciãłã/ tedy do thãkowegoż zãś więzienia wroćić fie miał. GórnDworz S7v [idem WerGość]; RejPos 120 [2 r.], 131v, 178v; KuczbKat 315; RejZwierc 196; WujJud 93; A ie flis bliźniemu fwemu co winien/ y tego musłsz pierwey przeyednãć/ á fpowiedãć fie przed nim wyłtępku fwoiego/ chcefzli ábyć Pan Bog odpuścił. WujJudConf 83v; CzechRozm 138v; ie flli chcemy iãki dar offiãrowãć Bogu/ á wfpomnieliby fmy brãtã być od nas obrãżonego/ ábychmy położywłszy nã czãs on dar Bogu nãgotowãny/ fzlpi pirwey do brãtã/ á przeyednãli go. ModrzBaz 64v, 65v, 66, 192; StryjKron 120; WerGość 250; Karz mnie Pãnie/ by [lege: biy] zã złości/ Wydawamci fwe krewkości/ Wydawam fãmega siebie/ Bym iedno przeyednãł ciebie. GrabowSet D4; [ZebrzydOdpow x2v; iz ma za garło położyć grzywien dziesięć do dwu niedziel, urząd, to jest pana rzãcę przeyednãć, aby mu tã winę przeyęrzãł KsięgiSqđŁqck 1578 nr 255].

przejednać co [= to, co miało nastãpić, karę] (37): y obiecałci [Bóg Ojciec] zefłãć ono fwięte á błogofłãwione plemię ze krwi á z narodu twego/ ktore ciebie miało vsprãwiedliwić/ kthore tobie miało przeyednãć ten obowãzek twoy [tj. karę przewidzianã przez Stary Zakon]. RejPos 179, 8, 57v, 81, 87, 101v (12). Cf »przejednać gniew«, »przejednać niełaskę«.

przejednać co [= utracone łaski] (2): Prze ktorã rozgę/ żadne fтворzenie/ zã wyrokiem Pãńskim/ nie mogło być żadnym obyczãiem fprãwãmi fwemi zbãwiono/ by nam było nie obiecãno to plemię fwięte/ ktore nam to potym przeyednãć miało. RejPos 15v, 142v.

przejednać co [= za co] (7): Gdyż też wiefz ábo flýfzyfz/ iz y Prorocy oni fwięci to byli z dawnã przeyęrzeli/ iz áni ony ofiãry zakonu fãtego/ áni żadna krew/ ktorã rozmãicie wylewãli/ ofiãrując á wblãgãjąc gniew Bogã oycã fwego/ tego [tj. grzechów] przeyednãć nie mogłã nigdy temu nędznemu narodowi ludzkemu RejPos 89. Cf »przejednać grzech«, »przejednać winę«.

przejednać u kogo (10): Kthory [*Chrystus*] thu przyźdedł áby im tho był przeiednał v Bogá Oycá fwego/ á iżby złamał on Cyrograph kthory byli dáli ná fię przodkowie ich przez Moizefzá Pánu/ iż miał być káždy przekłęty ktoby był przeštąpił namnieyřzą vřtáwę onę *RejPos* 8, 57v, 81, 109, 142v; [W tym Pořłowie od kilku Rzeřkich Xiáżąt [...] przyiecháli/ ktorzy Gdańřcánom v Krolá przeiednáli/ ták iż zá řłufznemi condycyámi Krol ie do łáłki przyiáł/ y winę odpuřcił. *BielKron 1597 752 (Linde)*]. Cf »przejednać gniew«, »przejednać nieřaskę«, »przejednać sobie«.

przejednać komu (34): á wřdj rozumiał iż mu to ieřcže máło pomocno być miało/ gdyby był nie przyźdedł on ktory był nam obiecány/ á nie przeiednał nam v Bogá Oycá tey řrogořci zakonney/ kthorey řadny człowiek nigdy dořyc vřzynić á nigdy wypełnić nie mogł *RejPos* 57v, 8, 81, 89, 108v, 109 (10); [*BielKron 1597 752 (Linde)*]. Cf *Zwroty*.

przejednać przez co (1): on przez řrogořć męki řwoiey to nam wřzytko v Bogá Oycá fwego przeiednać raczył/ ták že nas záfię przywrocił ku řtráconemu dobremu nářzemu *RejPos* 142v.

przejednać czym (3): *Mqcz* 284b; iż nie ináczey then obiecány zbáwiciel/ iedno niewinná męká á řmierciá á krwiá řwá/ miał przeiednać on řrogi gniew im v Bogá oycá fwego *RejPos* 102v; przeiednał Olechá wielkimi dárámi/ odkupuiąc pokoy/ á prořzác áby od obłężenia odřtąpił *StryjKron* 120.

W połączaniu szeregowym (1): iż co ono řpołeczne Bořtwo iego [...] řpráwiedliwym řádem á dekrety řwemi było zborżyło á řkážiło/ áby tho było człowieczeńřtwo iego z Bořtwem złączone wřzytko nápráwiło/ przeiednáło/ á ku łáłce á ku miłofierdzyu záfię przywiodło. *RejPos* 291.

W przeciwstawieniach: »obrazić, skazić, zborzyć ... przejednać« (2): *RejPos* 291; Niech przeto pirwřzy řtopieñ cnoty bęđzie nikogo nieobráżác: wtory/ tego kogoř z przygody obrážił przeiednać. *ModrzBaz* 65v.

Zwroty: »przejednać gniew« [*w tym: u kogo* (2), *komu* (19)] [*řzyk zmienny*] (24): *RejKup Z; KromRozm II e4; KromRozm III Bv; Ionátás* powtorzywřły przymierze z Dawidem/ vřřiue v Oycá przeiednać gniew Dawidowi *Leop 1.Reg 20 arg; Occursae numinibus, Boski gniew wprzędzić/ Przeyednać. Mqcz 74d; RejPos 2,10, 16, 20v, 32v (17); RejZwierc 196; SkarŻyw 483; [Zařługá PAná CHriřtuřowá w tym ieřt; že on nam przeiednał gniew Bogá Oycá/ nas odkupił HerbOdpow Q2]*.

»przejednać grzech« [*w tym: komu* (1)] = *reproptiare delictum Vulg* [*řzyk zmienny*] (2): *Leop Hebr 2/17; niepoydę zřąd ařz ten řobie grzech przeiednam SkarŻyw 184.*

»przejednać nieřaskę [*komu u kogo*]« (1): Ale Menelaus [...] obiecał bárzo wiele pieniędzy Ptolemeuřzowi Dorymenowemu řynowi/ áby mu przeiednał nieřáłkę v Krolá [*ad suadendum regi*]. *BibRadz 2.Mach 4/45.*

»przejednać sobie« [*w tym: u kogo* (2), *kogo* (3)] [*řzyk zmienny*] (7): á wroć řie y przeiednay řobie pierwey brátá twego *Leop Matth 5/24; RejPos 152v; KuczbKat 315; RejZwierc 196; Dořyc vřzynienie tedy zowiemy: [...] gdy ten co cudzořożył/ co řie zápijał etć/ pořtem trapiąc ciáło řwoie Páná Bogá řobie przeiedna *WujJud 93; SkarŻyw 184; Bo ná iednym mieyřcu/ pod řtrażá dla vřtrzeżenia wřřelákiego podeyřřzánego żyćia/ [opuszczone przez mężów řony] chowáne ták długo bywáia/ áž řobie v mężow przeiednáia/ przez pořrzodek y řtaránie řvdži řtátecźnych ReszHoz 130.**

»przejednać winę (*a. przewinienie*)« [*w tym: komu* (3)] (4): *RejAp 1v [2 r.]; A Eufrázya zá niá fię przyczyniáła: y przeiednáła iey ná koniec onę winę. SkarŻyw 226; ArtKanc T4.*

Szeregi: »oprawić a przejednać« (1): poki fie nie obaczy w oney krnąbrości swoiey/ á w onym vporze swoim/ á nie opráwi/ á nie przeiedna onego obrázonego bráciłzka swoiego. *RejPos* 120.

[»przenaleźć i przejednać«: thákże lye iełt [*Pan Krystus*] ofiárował dla wybáwienia rodzái u ludzkiego/ Bogá oycá ludziem doftátecznie przenálazł/ y przeiednał *ZebrzydOdpow* x2v.]

»przejednać a ubłagać« [*szyk 1:1*] (2): iáko małz vbłagác gniew Páńłki/ á przeiednać gi łobie v tego Bołtwá nierozmierzonego. *RejZwierc* 196; ábyć [*ciało Chrystusa*] ono przekłęcie Bogá Oycá łwego/ á on gniew przeciwo tobie od wiekow záczyty ie⁸⁰/ tobie przeiednáło á vbłagáło. *RejPos* 87.

»uśmierzyć albo przejednać« (1): Patientia et Obsequio mitigare aliquem, Cierpliwością y posłufzeńłtwem vłmierzić álbo przeyednać kogo. *Mącz* 284b.

»przejednać a [*za kogo*] zastępic« (3): by nam byłá nie zołtáwiona obiethnicá o thym łwiątym plemieniu/ á o tym łwiątym iednaczu Pánie náłzym/ ktory nam to przeiednać miał/ á ktory to zá nas záłtępic miał/ bylibychmy byli w więłłzym łtráchu á w więłłzym záburzeniu/ niłli ony miáłtá Sodomłkie y Gomorłkie *RejPos* 108v, 109, 168. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»ani zgłádzic, ani przejednać« (1): Gdyż żadne inłze ciáło/ áni żadna krew/ tobie tego [*gniewu bożego*] zgłádzic áni przeiednać nie mogłá. *RejPos* 87.

»złomic a przejednać« (1): iż tu dla tego przyłzedł/ áby złomił á przeiednał nam on łrogi á wieczny gniew iego *RejPos* 178v.

2. Pozyskać czyjś życzliwość (dla siebie lub kogoś innego), doprowadzić do zgody, zjednać, pojednać; o Bogu wobec ludzi: przyciągnąć do siebie [kogo] (10) :

przejednać komu (8): *GórnDworz* Y2v *cf W przeciwstawieniu; [GilPos 56v cf przejednać czym]. Cf* »sobie przejednać«.

przejednać przez kogo (1): *CzechEp* 313; [oto z łtáło fie nowo włzytko: á włzytko z Bogá/ ktory nas łobie przeiednał przez Chriłtułá. *BudArt* L4].

[*przejednać czym*: Iże łam łiebie/ nie co inłzego/ dał dobrowolnie zá nas [...]/ á nie łádá komu/ ále Bogu/ ktoremułmy byli przewinili/ temu nas też on łam łobą przeiednał/ nie łádáiákowá ofiárą/ ále obiátą/ tho iełt/ krwáwą *GilPos* 56v.]

przejednać z kim (2): ktory [*Chrystus*] gdyłmy byli nieprzyiácielmi Bożymi/ przeiednał nas z Bogiem oycem. *KrowObr* 51v; *WujJud* 57v; [Którego [*Syna Bożego*] by krew wylana Ofiara byłaby tak wáżna, Iżeby nas sama byłá Z Bogiem Ojcem przejednáła *WierzNauka* 210].

W przeciwstawieniu: »pojąłrzyć ... przejednać« (1): Owa ile Alexánder [*król żydowski*]/ przez długi czás przeciwo łobie/ y pothomkom łwym/ rozlicznymi krzywdámi ludzi poiąłrzył/ tyle ich oná [*jego żona*] zá iednę godzinę łynom łwym przeiednáłá. *GórnDworz* Y2v.

Zwrot: »sobie przejednać« [*szyk zmienny*] (7): *RejPos* 302v; *CzechRozm* 37v; Potym przeiednał łobie przyiáciela Xiążęciá zábitego *StrykKron* 737; Támże Troycá nas łobie przeiednáłá przez to/ iż łámo łłowo (to iełt łyná Boże⁸⁰) ciáłem vczyniła *CzechEp* 149, 312, 313; *WujNT* Aaaaaa2v; [*BudArt* L4].

3. Uzyskać, wyjednać (o łasce dla siebie lub kogoś innego) [co] (4) :

przejednać komu u kogo (1): tedy pewnie wiedz á bądż tego iłt/ że włzythki záługi ciáłá Pána Kryłtułowe⁸⁰/ ktore on tobie przeiednał v Bogá oycá łwego niebiełkie⁸⁰/ włzjtki błogółłáwieńłtwá/

odpułzczenie grzechow/ y żywot wieczny/ ani sam wzwiełz/ iakoć to przypadnie/ á iako to inądnie wśytko otrzymałz. *RejPos* 90.

Zwroty: »łaskę sobie przejednać« = *invenire gratiam, gratiae reconciliari JanStat* [szyk zmienny] (3): á ieliby ci tułaiący nie łalkę náfzę sobie przeiednali/ chcemy przedsię áby między fwémi równémi zá bezecné byli miáni. *SarnStat* 519, 252, 701.

»sobie przejednać« [szyk zmienny] (3): [Bowiem tak nie było podobało Oicu zeby w panie Chrifufie pełność wśyftka miefzkała/ y aby przezeń wśyftko przeiednał sam sobie/ bądź naziemi albo y w niebie *UstKościel* 30.] *Cf* »łaskę sobie przejednać«.

Synonimy: 1. *przenaleźć, przeprosić, ubłagać, uśmierzyć, złagodzić; 3. pozyskać, zyskać.*

Formacje współrdzenne cf JEDNAĆ.

Cf PRZEJEDNAN, PRZEJEDNANIE

RS